**Valiokunnan lausunto YmVL 7/2018 vp– E 106/2017 vp**

# Ympäristövaliokunta

**Valtioneuvoston selvitys: Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2018**

**Suurelle valiokunnalle**

## JOHDANTO

### *Vireilletulo*

Valtioneuvoston selvitys: Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2018 (E 106/2017 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten valtioneuvoston selvityksestä. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle 1.3.2018 mennessä.

### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:
- EU-erityisasiantuntija Jussi Soramäki, valtioneuvoston kanslia
- kansainvälisten asioiden neuvos Liisi Klobut, ympäristöministeriö
- suojelupäällikkö Jouni Nissinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

## VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2018 kokoaa valtioneuvoston kantoja ja alustavia näkemyksiä sekä käynnissä oleviin että tiedossa oleviin annettaviin aloitteisiin ottaen huomioon Suomen tulevan puheenjohtajuuskauden.

## VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia on paitsi tärkeä asiakirja Suomen EU-vaikuttamisen prioriteeteista myös väline itse vaikuttamistyön tekemiseksi näkyväksi siitä käytävän keskustelun edistämiseksi. Erityisen merkittävää keskustelu ja kannanmuodostus on nyt, kun Suomen EU-puheenjohtajuuskausi lähestyy ja kun Eurooppa-neuvosto linjaa juuri ennen sitä, kesällä 2019 unionille uuden strategisen ohjelman viiden vuoden prioriteetteineen 2019—2024.

Suomen puheenjohtajuuskauden ajankohta tarjoaa Suomelle mahdollisuuden vaikuttaa sekä Eurooppa-neuvoston strategiseen ohjelmaan että komission tulevaan työohjelmaan. Suomi tulee tekemään ohjelmayhteistyötä keskimmäisenä jäsenenä Romanian ja Kroatian kanssa muodostettavassa triossa 1.1.2019—30.6.2020, joten käytännössä triomaiden on löydettävä yhteisiä priori-

teetteja. Vaikuttamistyö on aloitettava hyvissä ajoin, jotta Suomelle tärkeät teemat olisivat mukana jo Suomea edeltävien puheenjohtajuuskausien ohjelmassa. Puheenjohtajamaiden erilaisuus tulee ottaa huomioon prioriteettien valinnassa. Valiokunta katsoo, että Suomen tulee hyödyntää puheenjohtajuuskautensa osoittamalla kykyä strategiseen johtajuuteen aktiivisella, suuriin linjakysymyksiin keskittyvällä agendalla. Ajankohta on haasteellinen ajoittuessaan komission vaihtumisen ja Eurooppa-neuvoston strategisen ohjelman hyväksymisen kanssa yksiin, mistä syystä on erityisesti pyrittävä varhaiseen vaikuttamiseen.

Valiokunta korostaa kokonaisvaltaisen EU-strategian merkitystä nykyisessä tilanteessa, jossa Ison-Britannian eropäätöksen jälkeen EU:n yhtenäisyyttä koetellaan. EU:n hajaantuminen ja heikentyminen merkitsisivät haasteita paitsi Suomen taloudelle myös eurooppalaisen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan tehokkuudelle.

Valiokunta korostaa, että Yhdysvaltojen ilmoitettua Pariisin ilmastosopimuksesta irtautumisesta on erityisen merkityksellistä, että EU on yhtenäinen ja toimintakykyinen ilmastopolitiikan edelläkävijä. EU:n merkitys globaalina ympäristötoimijana YK:n puitteissa kasvaa, kun Yhdysvallat on vähentänyt maksuosuuksiaan ja vetäytynyt aikaisemmasta roolistaan. Valiokunta korostaa, että Suomen tulee politiikassaan painottaa kansallista näkökulmaa laajempaa, eurooppalaista politiikkaa. Vain siten voidaan edistää Suomelle tärkeän vientikilpailukyvyn edistämistä esimerkiksi cleantechin alalla. EU:n teollisuuspolitiikassa on tärkeää tukea teollisuuden innovaatiovetoista uudistumista sen sijaan, että tuetaan vanhojen teollisten rakenteiden säilymistä. Fossiilisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuvilla käyttövoimilla ja kestävillä biopohjaisilla polttoaineilla on ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi välttämätöntä, mutta se edistää samalla eurooppalaista kilpailukykyä puhtaan teknologian alalla. Resurssitehokkaat ratkaisut ja kiertotalouden eri osa-alueet sisältävät samaa potentiaalia. Näitä tavoitteita on tärkeää vahvistaa myös tutkimus- ja innovaatiopolitiikan puiteohjelmassa.

EU:n turvallisuustilanne on muuttunut merkittävästi Pohjois-Afrikan, Lähi-idän ja Itä-Euroopan yhteiskunnallisen epävakauden ja konfliktien lisäännyttyä. Kriisiytyneen muuttoliikkeen taustalla vaikuttavat myös ilmastonmuutoksen seuraukset, kuten ruoantuotannon edellytysten heikkeneminen. EU:n synty perustui kestävän rauhan takaamiseen Euroopassa, ja viimeaikainen kehitys muistuttaa tästä perimmäisestä tavoitteesta ja merkityksestä rauhan projektina. EU:n tulee globaalistrategiassaan pyrkiä lisäämään mainittujen alueiden yhteiskunnallista vakautta tukien niiden pyrkimyksiä oikeusvaltioperiaatteen ja hyvän hallinnon toimintaperiaatteiden juurruttamiseen. Valiokunta korostaa, että YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030:n tavoitteet edistävät yhteiskunnallista vakautta. Agenda2030:n tavoitteena on kääntää globaali kehitys uralle, jossa ihmisten hyvinvointi ja ihmisoikeudet, talouden vauraus ja yhteiskuntien vakaus turvataan ympäristön kannalta kestävällä tavalla ja äärimmäinen köyhyys poistetaan.

Valiokunta korostaa, että ympäristöllinen kestävyys on Agenda2030:ssä kaikkien kehitystavoitteiden reunaehto. Väestönkasvun yhä jatkuessa ympäristöhaasteetkin vaikeutuvat, kun hyvästä teknologisesta ja muusta kehityksestä huolimatta absoluuttinen kulutus kasvaa ja ympäristöllistä kestävyyttä on yhä vaikeampi saavuttaa. Väestönkasvu tuo mukanaan suuria haasteita niin ravinnontuotannolle, puhtaan veden ja muiden luonnonvarojen riittävyydelle, ympäristölle, terveydenhuollolle, koulutukselle kuin talousjärjestelmillekin. Valiokunta korostaa, että naisten ja tyttöjen

oikeuksien sekä seksuaaliterveyden ja -oikeuksien edistäminen globaalisti on myös olennaisen tärkeää. Yhdysvallat on nyt vähentänyt merkittävästi rahoitustaan erityisesti tähän työhön.

Valiokunta katsoo, että Suomen tulee korostaa EU:ssa kestävän kehityksen prosessin edistämisen merkitystä. Tähän on hyvät edellytykset, sillä vuosikymmenien työ kestävän kehityksen edistämisessä antaa tälle hyvän perustan ja Suomi on myös julkaissut maailman ensimmäisen kansallisen Agenda2030-toimenpideohjelman.

Pariisin ilmastosopimuksella toteutetaan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä globaalisti siten, että lämpeneminen rajoitetaan alle 2 °C:seen, pyrkien kohti 1,5 °C:tta. Sopimus sisältää mekanismit, joiden kautta tavoite on saavutettavissa, kun sopimusosapuolet toteuttavat sitoumuksensa ja kiristävät niitä tarpeen mukaan globaalin tavoitteen saavuttamiseksi. Valiokunta korostaa, että hallitusten välinen ilmastonmuutospaneeli IPCC tulee julkistamaan syksyllä arvion, jonka mukaan nyt annetut päästövähennyslupaukset eivät riitä Pariisin sopimuksen tavoitteen saavuttamiseen. Siksi on pidettävä todennäköisenä, että vasta viimeisteltävänä oleva ilmastopaketti 2030 ei EU:nkaan osalta riitä, vaan päästövähennystavoitteita on nopealla aikataululla kiristettävä. Merkittäviä asiakysymyksiä trion aikaiselle työskentelylle tulevat siten olemaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden kansallisten tavoitteiden päivitys sekä EU:n pitkän aikavälin vähäpäästöstrategian valmistelu ja hyväksyminen.

Ilmastonmuutokseen verrattavia globaaleja ympäristöuhkia ovat luonnonvarojen kestämätön kulutus, väestönkasvu ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Komission vuonna 2015 tekemän väliarvion mukaan luonnon monimuotoisuutta koskevan EU:n strategian päätavoitetta ei ole saavutettu. Luonnon monimuotoisuuden katoa ja ekosysteemipalveluiden heikentymistä ei ole saatu pysäytettyä. Valiokunta korostaa, että biodiversiteetillä on merkitystä myös ilmastonmuutoksen vaikutusten sietokyvyn ja ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta. On tärkeää, että EU ryhtyy ajoissa valmistelemaan EU:n strategian vuoden 2020 jälkeisiä jatkotoimia ja vaikuttaa YK:n biodiversiteettisopimuksen strategisten suunnitelmien uudistamiseen.

Valiokunta korostaa, että biodiversiteetin suojelu tulee nostaa ilmastopolitiikan kanssa rinnakkaiseksi tavoitteeksi. Ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen keskinäisriippuvuus sekä biodiversiteetin merkitys luonnon kestokyvyn kannalta ilmaston lämmetessä ovat tekijöitä, joita ei voi sivuuttaa kuudennen sukupuuttoaallon ehkäisemiseksi. Vuoden 1970 jälkeen kaikista maailman selkärankaisista on kadonnut yli puolet ihmisen toiminnan seurauksena. Lajien häviäminen oli viimeksi yhtä nopeaa noin 65 miljoonaa vuotta sitten. Tutkijat varoittavat, että luonnon monimuotoisuuden kaventumisella tulee olemaan merkittäviä haitallisia ekologisia, ekonomisia ja sosiaalisia vaikutuksia.

Myös EU:n seitsemännen ympäristöohjelman ja EU:n ympäristöalan rahoitusvälineen (LIFE) kaudet tulevat päätökseen vuonna 2020, joten keskustelu niiden jatkosta on mahdollisesti käsittelyssä Suomen puheenjohtajuuskaudella, mutta joka tapauksessa puheenjohtajatrion kaudella. Suomen on siten priorisoitava strategisen tason pohdinta keskeisistä tavoitteista seitsemännessä ympäristöohjelmassa sekä ympäristöalan rahoituksessa.

Suomi toimii arktisen neuvoston puheenjohtajamaana vuosina 2017—2019. Valiokunta korostaa, että sekä ajallisen että asiallisen läheisen yhteyden vuoksi Suomen tulee hyödyntää asemaan-

sa ja pyrkiä integroimaan arktisten alueiden kysymykset tiiviimmin osaksi EU:n politiikkoja. Ympäristöllisesti erityisen haavoittuvalla arktisella alueella erityisesti ekologisen kestävyyden edellytykset on otettava korostetusti huomioon samalla, kun ilmastonmuutoksen seurauksena alueelle kohdistuu yhä aktiivisemmin pyrkimyksiä hyödyntää alueen luonnonvaroja.

EU:n vesipolitiikassa on käynnistymässä vesipuitedirektiivin uudistusprosessi. Suomen puheenjohtajuuskaudella saattaa vesipuitedirektiivin arviointiraportti olla ajankohtainen, ja direktiivien lainsäädäntömuutosehdotuksia odotetaan vuonna 2021. Vesipuitedirektiivin toimeenpanon jatkuvuus on tärkeää, jotta nykyisen direktiivin toimet hyvän veden laadun saavuttamiseksi voidaan turvata. Valuma-aluekohtaisen lähestymistavan kunnianhimoisella toteuttamisella myös jokivesistöjen kautta tulevan kuormituksen vähentämisellä voidaan edistää osaltaan Itämerenkin tilaa.

Myös meristrategiapuitedirektiivi on tulossa ensimmäistä kertaa arvioitavaksi, kun komissio julkaisee vuoteen 2019 mennessä ensimmäisen laajan arviointikertomuksen direktiivin täytäntöönpanosta. Arviointikertomuksen käsittely voi olla ajankohtainen puheenjohtajatriomme kaudella, ja tämä tilaisuus tulisi hyödyntää.

Valiokunta pitää ilmasto- ja energiapolitiikan sekä biodiversiteettikysymysten ohella keskeisenä aloitteena komission kiertotalouspakettia. Siirtyminen kohti kiertotaloutta on keskeinen osa EU:n pyrkimystä kehittää kestävä, vähähiilinen, resurssitehokas ja kilpailukykyinen talous. Kiertotalouteen siirtyminen edellyttää perustavanlaatuisia systeemisiä muutoksia koko arvoketjussa lähtien tuotteen suunnittelusta aina uusiin liiketoiminta- ja markkinointimalleihin sekä kulutuskäyttäytymiseen. Kiertotalouden suuri kasvupotentiaali tulee tunnistaa ja kääntää muutos mahdollisuudeksi edistää kasvua etenkin uusilla kärkialoilla cleantechissä ja biotaloudessa. Keskeisenä muutoksen mahdollistajana on digitalisaatio. Kiertotalous ei ole pelkästään ympäristöpolitiikkaa, vaan myös keino parantaa kestävällä tavalla EU:n taloutta ja kilpailukykyä.

Suomessa on laadittu maailman ensimmäinen kiertotalouden tiekartta, joka herätti laajaa kiinnostusta. Vankan profiloitumisen johdosta myös puheenjohtajuuskausi tarjoaa mahdollisuuden osoittaa strategista johtajuutta kiertotalouden kokonaisvaltaisten vaikutusten ymmärtäjänä. Kiertotalouden tematiikkaan liittyvistä jäte-, kemikaali- ja tuotelainsäädäntöjen rajapinnoista voi johtua lainsäädännön tarkistustarpeita. Myös EU:n muovistrategian pohjalta annettavien aloitteiden käsittely voi olla ajankohtaista. Valiokunta korostaa, että tähän liittyvä tilaisuus tulee hyödyntää sen edistämiseksi, että erityisesti pakkaamisessa käytettävien muovien osalta voidaan siirtyä biohajoaviin materiaaleihin ja puupohjaisten materiaalien käyttöön.

Suomella on korkeaa osaamista puun jalostamisessa ja käyttämisessä erilaisiin uusiin käyttötarkoituksiin. Puupohjaisilla ratkaisuilla voidaan korvata uusiutumattomien luonnonvarojen ja fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja siten edistää siihen sopivissa kohteissa ilmastotavoitteiden saavuttamista. Puun käytön ohjaaminen pitkäikäisiin tuotteisiin on ilmastotavoitteiden näkökulmasta tärkeää. Puurakentamisen toimenpideohjelman tavoitteena on kehittää kansainvälisesti kilpailukykyisen puurakentamisen osaamista ja teollisen valmistuksen yritystoimintaa viennin edistämiseksi. Suomella on erityistä osaamista ja asiantuntemusta, jota tulee hyödyntää puheenjohtajuuskauden painotuksissa. Puurakentaminen on tärkeässä roolissa biotalouden kehittämisessä ja rakentamisen ilmastovaikutusten pienentämisessä. Materiaalien valmistuksen ja rakennustyön osuus koko elinkaaren ympäristövaikutuksista korostuu rakennusten käytön aikaisen energian

kulutuksen pienentyessä. Valiokunta korostaa, että puurakentamisen edistäminen on sisällytettävä EU:n ilmastopolitiikkaan ja puun käytön linjauksiin.

Myös kemikaalipolitiikan alalta on odotettavissa useita mahdollisia direktiivien uudistamisia ja muita voimassa olevan lainsäädännön tarkistuksia. Valmisteltavana on myös EU:n strategia myrkyttömästä ympäristöstä. Valiokunta pitää näitä tärkeinä katsoen, että Suomella on hyvää osaamista ja mahdollisuudet profiloitua paitsi kiertotalouden edelläkävijänä myös Euroopan kemikaaliviraston isäntämaana.

Rahoituskehysten osalta valiokunta korostaa tarvetta huolehtia riittävästä tasosta myös ympäristötavoitteiden toteuttamiseksi mahdollisimman hyvin. Maatalousuudistuksessa pyritään nostamaan ympäristönsuojelutoimien tasoa, mikä osaltaan edellyttää toimivaa rahoitusmekanismia. Suomen saanto maaseudun kehittämisrahoituksesta ylittää selvästi Suomen maksuosuuden, ja tämäkin on otettava huomioon. Ison-Britannian irtautuminen EU:sta kiristää EU:n rahoitustilannetta kokonaisuutena, ja siksi on oltava valmis riittävään tasoon. Valiokunta korostaa myös, että ehtona sisämarkkinoilla toimimiselle on kaikkien osalta ja myös Ison-Britannian osalta varmistuttava Euroopan talousaluetta vastaavien sääntöjen noudattamisesta siten, että korkeasta ympäristönsuojelun tasosta ei tingitä. Maatalouspolitiikan uudistamisen osalta valiokunta viittaa lausuntoonsa YmVL 6/2018 vp.

## VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.*

Helsingissä 28.2.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Sari Multala kok (osittain)
jäsen Riitta Myller sd
jäsen Martti Mölsä sin
jäsen Veera Ruoho kok
jäsen Katja Taimela sd (osittain)

**Valiokunnan lausunto YmVL 7/2018 vp**

jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

## ERIÄVÄ MIELIPIDE

### Perustelut

Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2018 kokoaa valtioneuvoston kantoja ja alustavia näkemyksiä sekä käynnissä oleviin että tiedossa oleviin annettaviin aloitteisiin, ottaen muiden muassa huomioon Suomen lähestyvän puheenjohtajuuskauden.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä suhtautuu varsin kriittisesti koko esitykseen. Koko Euroopan unionissa olomme ajan on ympäristöasioilla sekä ympäristöseikkoihin viittaamalla ajettu järjestelmällisesti alas maamme teollisuuden kannattavuutta.

Pidämme erityisen tärkeänä sitä, että uusiutuvan energian direktiivin bioenergian kestävyyttä koskevat linjaukset eivät vähennä tai uhkaa meidän kestäviä metsien hakkuita, jotka ovat osa teollisuutemme selkärankaa. Muutoinkin EU-tason päätöksissä sekä niihin liittyvissä kansallisissa tavoitteissa tulee voida ottaa huomioon maksimaalisesti kaikki joustovara.

Toisaalta valiokuntaryhmämme mielestä on elintärkeää, että mahdolliset muutokset EU-politiikassa ovat ennakoitavissa olevia ja että keskeiset periaatteet pysyvät ennallaan yli hallituskausien. Isossa kokonaiskuvassa näemme, että EU-politiikkaa tulee tehdä sellaisista lähtökohdista käsin, joilla pystymme turvaamaan teollisuutemme kilpailukyvyn, että maamme huoltovarmuuden.

Kolmanneksi perussuomalaisten mielestä on tärkeää, että byrokraattisuutta pystytään vähentämään. Esimerkiksi maanviljelyssektoria ei tule enää rasittaa lisä EU-byrokratialla. Muutoinkin maataloussektori on jo tehnyt voitavansa päästöjen vähentämiseksi. Mitä tulee tulevaisuuden EU-rahoituksen kehyksiin niin sekä valiokuntaryhmämme että eduskuntaryhmämme korostaa sitä, että Suomessa pystytään jatkossakin harjoittamaan maataloutta ja maatalousyrittäjyyttä koko maassa. Tätä kehitystä ei tule vaarantaa liian tiukalla ympäristönsuojelutoimien normituksella. Yksipuolinen ympäristö- ja ilmastonormien tiukentaminen uhkaa siirtää teollisuuden niihin maihin, joissa ympäristöasioista huolehditaan EU-tasoa vähemmän.

Osana rahoitusneuvottelujen prosessia tulee huolehtia jatkossa siitä, että maamme rahoitusosuus ei kasva. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä ei myöskään suosi sitä, että EU-kehitys vie yhä voimakkaammin unionia kohti liittovaltiota. Euroopan kansoille ja kansallisvaltioille kuuluvaa poliittista päätäntävaltaa ei saa siirtää enempää EU:lle. EU:n liittovaltiomaisia rakenteita olisi sen sijaan perusteltua ryhtyä purkamaan hallitusti, jotta päätäntävaltaa saadaan palautettua takaisin lähemmäs Euroopan kansoja. EU ei saa kehittyä tulonsiirtounioniksi ja EU-maiden yhteisvastuut euron pelastamiseksi eivät saa kasvaa.

### *Mielipide*

Edellä olevan perusteella esitämme,

*että valiokunta ottaa edellä olevan huomioon eikä yhdy valtioneuvoston kantaan.*

**Valiokunnan lausunto YmVL 7/2018 vp**

Helsingissä 28.2.2018

Olli Immonen ps
Rami Lehto ps